

Miljøtiltak i Manndalselva skal gi bedre elvemiljø

Manndalselva i Kåfjord kommune i Nord-Troms har vært varig verna siden 1973, men deler av vassdraget er sterkt påvirket av menneskelige inngrep. NVE skal gjennomføre ulike miljøtiltak i og langs Manndalselva, med oppstart mai 2003. Arbeidet består av utbedring av eldre flomvernanlegg, ombygging av terskler, og beplantning av to steinbrudd. I deler av vassdraget skal avstengte elveløp og sidebekker åpnes. Målsettingen er å få et mer helhetlig landskapsbilde, og bidra til at elvemiljøet igjen blir mer variert og levende. Miljøtiltakene vil også gi bedre flomsikring, samtidig som anleggene blir utformet etter dagens standard.

Om vassdraget

Unike naturkvaliteter, blant annet med fokus på de geologiske forholdene, er grunnen til at Manndalsvassdraget fikk status som varig verna. Langs vassdraget fins bevaringsverdige terrassedannelser, avsetninger og jettegryter, og elva har spesielt tydelige elvesvinger og gamle avsnørte elveløp. Det er registrert flere sårbare plante- og fuglearter innenfor vassdraget. Området har også flere samiske kulturminner.

Elvas nedre deler renner gjennom et kulturlandskap med jordbruksdrift

på begge sider. Jordbruksarealene var tidligere utsatt for de store flommene i vassdraget. Et naturlig vassdrag er et dynamisk system med variasjon i vannhastighet, vanddyp og strøm-mønster. Deler av Manndalsvassdraget har fått et kanalpreget utseende etter mange inngrep i forbindelse med flomsikring og jordbruk. Sikringsanleggene er blitt anlagt siden tidlig 1900-tall, og har en utforming som er dårlig tilpasset dagens bruk og miljøstandard. Inngrepene har redusert både det biologiske og det landskapsmessige mangfoldet.

Avsnørt elveløp ved Dallund

Målsetningen med tiltakene

Målsettingen med NVEs miljøtiltak er å skape et bedre vassdragsmiljø og et penere landskapsbilde, samtidig som også hensynet til flomsikring ivaretas. Flomvernanlegg og terskler skal bygges om og senkes, slik at de inngår i resten av landskapet på en mer naturlig måte. Bekker og sideelver er viktige gyte- og oppvekstområder for fisk, og avsnørte elveløp skal åpnes slik at en del naturlige vannprosesser kommer i gang igjen. To steinbrudd skal avsluttes og plantes til. Tiltakene vil i sum gi et bedre landskapsbilde, bedre vassdragsmiljø både av hensyn til biologisk mangfold og av hensyn til fisk. Samtidig vil det bli bedre muligheter for fiske og friluftsliv.

Erosjonssikring og flomverk

Erosjonssikringer og flomverk er de vanligste inngrepene i Manndalselva. Sikringene er kunstige elvekanter som er anlagt for å beskytte hus og jordbruksarealer mot flom og erosjon. Sikringene langs Manndalselva er bygd av stor, kantet stein, og skaper et markant skille mellom elva og elvebredden.

En elvekant uten vegetasjon betyr mindre næring til elva, noe som igjen påvirker hele kretsløpet av arter som lever i og langs elva. I tillegg bryter en steinkant visuelt med landskapsbildet.

Flomverkene er bygd for å hindre oversvømmelse av jordbruksområder. Elvesvinger rettes ut, og bidrar til å låse elva i et ensidig løp med økt strømmønster. Kantvegetasjonen er erstatta med steinfyllinger og flommarkene mister kontakten med vassdraget, noe som gjør at naturtypen ødelegges. Sikringsanleggene skal i større grad tilpasses den naturlige vegetasjonen og landskapsbildet. Flomverkene og erosjonssikringene skal til slutt tilføres jord, og plantes med stedegne planter.

Kroksjøer og flomløp

Sumper, dammer og kroksjøer er næringsrike og artsrike områder. Dette er viktige leveområder for sårbare og truede arter. Sidebekkene har særlig stor betydning for fiskens gyte- og oppvekstmuligheter. Norge har et spesielt forvaltningsansvar fordi elvebredder og flommarker

Eksisterende terskel TE8 ved Moski

er truede naturtyper i norsk og europeisk sammenheng.

Langs Manndalsvassdraget finnes flere gamle elveløp som tidligere hadde vanngjennomstrømming fra elva, men som nå fungerer som stillestående innsjømiljø samtidig som de gror kraftig igjen. Strekingene er i dag stengt igjen av flomverk. Dette har endra viktige biologiske prosesser, og ført til dårligere oppvekstvilkår for fisken. Elvelukkinger fungerer også som vandringshinder for fisken.

Flere avstengte elveløp skal nå åpnes slik at de innlemmes i resten av vassdraget. Disse miljøtiltakene vil sette i gang naturlige vannprosesser, og bidra til å opprettholde et variert biologisk miljø i og langs elva. Det vil bli bygget flere bruer over elveløpene, som er dimensjonert for å tåle 6 tonn.

Terskler

En terskel er en markert oppbygging eller senking på tvers av ei elv. Terskler finnes naturlig i alle elver, men det kan også bygges ulike terskler. Bygging av terskler endrer både fysiske prosesser og biologiske forhold. De kan bedre landskapsbildet, og danne oppholdskulper for fisk. Tersklene i Manndalselva er bygget for å ivareta sikring, og ikke for å bedre forholdene for fisk og vassdragsmiljø. Tersklene er massive og oppfattes som

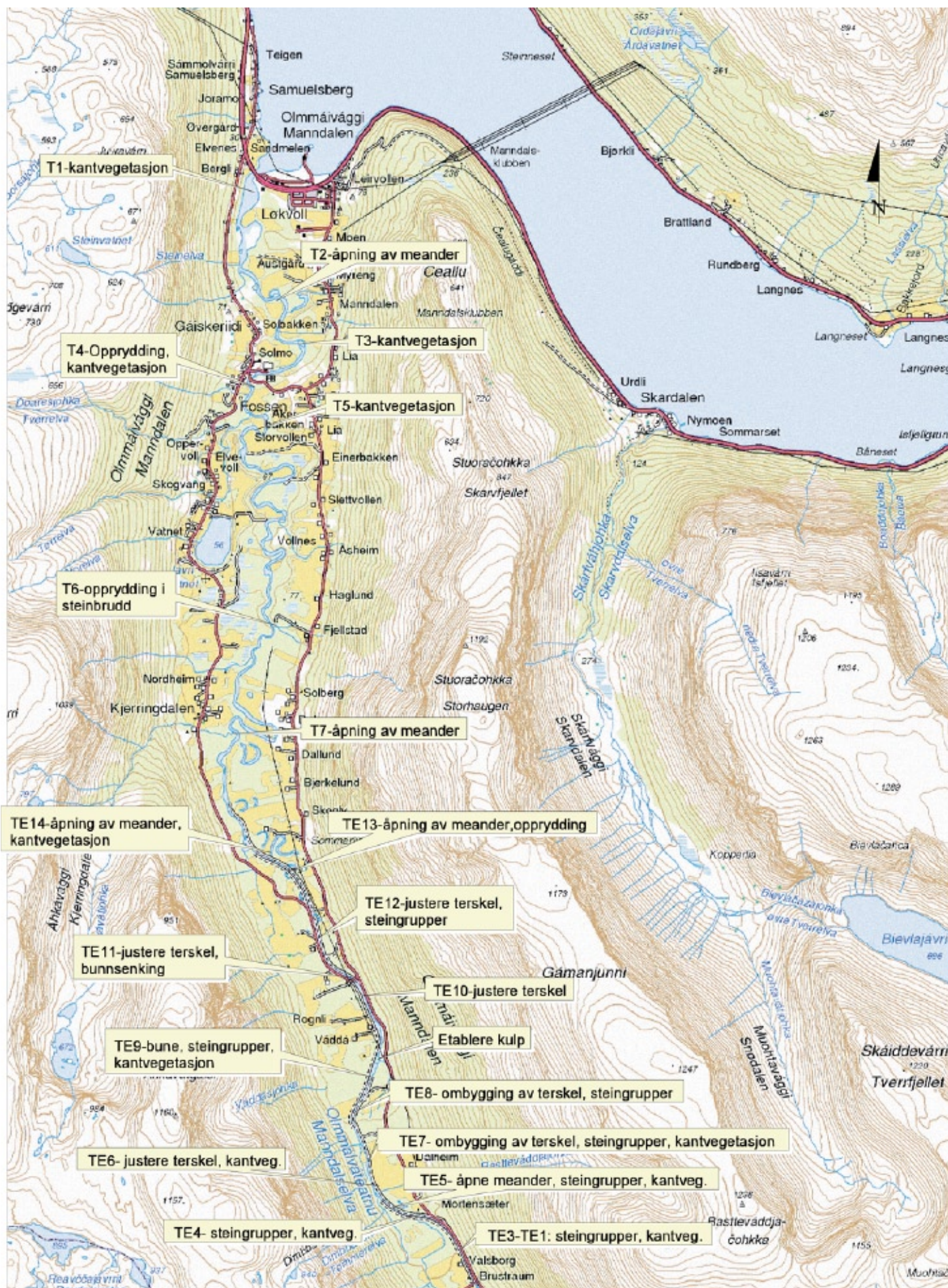
unaturlige. En ombygging av disse vil bedre både vassdragsmiljøet og landskapsbildet. Flere av tersklene fungerer som vandringshindere for fisk, og en ombygging vil endre denne uheldige virkningen.

Bildet viser dagens situasjon. De massive tersklene planlegges ombygd til en mer naturlig strykstrekning ved bygging av flere mindre terskler og andre terskelkonstruksjoner enn de som er anlagt i dag.

Kantvegetasjon

Miljøet i ei elv er sterkt påvirket av vegetasjonen omkring. Kantevegetasjonen er en biotop i seg selv, og er viktig for det biologiske mangfoldet. Den grønne sonen langs elva er et viktig leveområde for insekter og fugler, og den fungerer ofte som skjulested og ferdelsåre for vilt.

Kantvegetasjonen har i tillegg viktige funksjoner i forhold til jordbruket. Den bidrar til å hindre avrenning og stopper erosjon. En sone av trær mot elva fungerer som levegg mot trekken fra elva, og gir beskyttelse for jordbruksområder. Kantvegetasjonen er også en sentral del i det visuelle landskapsbildet. Det er viktig å ta vare på kantvegetasjonen, også etter at NVE har avslutta sitt arbeid langs vassdraget.

NVEs tiltaksplan for Manddalselva, Kåfjord kommune

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er et direktorat under Olje- og energidepartementet med ansvar for å forvalte landets vann- og energiresurser.

NVE skal sikre en helhetlig og miljøvennlig forvaltning av vassdragene, fremme en effektiv kraftomsetning og kostnads-effektive energisystemer og bidra til en effektiv energibruk.

NVE har en sentral rolle i beredskapen mot flom og vassdragsulykker og leder den nasjonale kraftforsyningsberedskapen.

NVE er engasjert i FoU og internasjonalt samarbeid innen sine fagområder. NVE er nasjonal faginstitusjon for hydrologi.

Informasjon fra Norges vassdrags- og energidirektorat

Fakta-ark nr. 5 2003

Celleterskelinnløp

Gjennomføringa av tiltakene/ praktiske konsekvenser

Arbeidene i elva vil bli utført på et tidspunkt som ikke skader fiskens vandring opp elva. Aktuelle tidsrammer er avklart med Fylkesmannens miljøvernnavdeling. For mer detaljerte opplysninger henvises det til NVEs tiltaksplan og tilbudsgrunnlag. Det foreligger allerede adkomstveier til de aktuelle områdene, og NVE er avhengige av å benytte disse for å kunne utføre miljøtiltakene. Det vil bli tatt kontakt med de berørte grunneierne.

Arbeidet vil medføre noe anleggs-trafikk i den aktuelle perioden, og vi ber om at beboerne er oppmerksomme i forhold til denne trafikken og viser hensyn.

Kontaktpersoner for ytterligere informasjon:

Lokalt i Mandalen:

Albert Hansen
77 71 62 24,
41 33 39 33

NVE Region Nord:

Tor Arne Jenssen
76 92 33 50

Gunnar Kristiansen
76 92 33 50

NVE Anlegg :

Jostein Markussen
94 80 19 35

Stein Steffensen
76 92 33 50

Kåfjord kommune:

Wilmar Johnsen
77 71 92 58

Roald Elvenes
77 71 92 44

Fakta

Norges vassdrags- og energidirektorat

Hovedkontor

Middelthunsgt. 29 Postboks 5091
Majorstua 0301 Oslo
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
Internettadresse: www.nve.no

Region Midt-Norge (RM)

Trekanten, Vestre Rosten 81,
7075 Tiller
Telefon: 72 89 65 50
Telefaks: 72 89 65 51
E-postadresse: rm@nve.no

Region Nord (RN)

Kongensgate 14-18
Postboks 394, 8505 Narvik
Telefon: 76 92 33 50
Telefaks: 76 92 33 51
E-postadresse: rn@nve.no

Region Sør (RS)

Anton Jenssens gate 5
Postboks 2124, 3103 Tønsberg
Telefon: 33 37 23 00
Telefaks: 33 37 23 05
E-postadresse: rs@nve.no

Region Vest (RV)

Naustdalsvn. 1b
Postboks 53, 6801 Førde
Telefon: 57 83 36 50
Telefaks: 57 83 36 51
E-post: rv@nve.no

Region Øst (RØ)

Vangsveien 73
Postboks 4223, 2307 Hamar
Telefon: 62 53 63 50
Telefaks: 62 53 63 51
E-postadresse: ro@nve.no

Ansvarlig: Informasjonsdirektør
Sverre Sivertsen

Fagansvarlig: Tor Arne Jenssen

Foto: NVE, hvor ikke annet er angitt